

Svenska Canada-Tidningen

The Swedish Canada News

ARG. (YEAR) 30.

LÖSNUMMER 10 CENTS.

WINNIPEG, MANITOBA, TORSDAGEN DEN 23 MARS, 1922.

LÖSNUMME 10 CENTS.

Nr. 12

Politisk vecko-revy för Canadas folk

Vetenskapskommissionen återupplivande skall behandlas av underhusets jordbrukskommitté. Norris-kabinetten har lovat att sitta kvar. En betydande konvention avhålls i Saskatoon.

Europas arméer stå inför förminskning

Öppningsdebatten angående trontallet i Ottawa märktes av anklagelser och kontra-anklagelser. Premiärminister och ledaren av oppositionen sammanskrabades. På förfrågan om sin politiska svarade premiärministern följande:

1. Regeringens åsändskap av järnvägarna skulle få en rättvis undersökning under de mest rättvisa förhållanden.

2. Förslaget om vetenskapskommissionen skulle hänkännas till underhusets jordbrukskommitté, som skulle yttra sig i fövor av en frivillig vetering, om tvungen vetering eller marknadsförordning genom farmarnas kooperativa sammanslutningar.

I tisdags f. v. framlade T. A. Crerar, de progressiva ledare, sagda partis program, för vilket vi redaktionellt redogjort i detta nummer av tidningen. Hans tal var tvivligt väntat samt avbröts med spänd inträse.

Den bekräas som genom en delegation framfört från Canadian Council of Agriculture och återbeträddet av Canadas vetenskapskommissionen kommer att hänföras till jordbrukskomittén av underhuset, enligt vad premiärminister King den 15 ds. förklarade. Under den konferens, som sagda delegation hade med premiärministern, framhölls nödvändigheten av denna vetenskap för att rädda västerns jordbruk. J. A. Maharg uppställte kabinetten om att farmarna i Saskatchewan komme att minska sin areal; om ej denna vetenskap återuppläts.

Den 15 ds. började underhuset behandla österns problem. Dagen för ut hade de progressiva varit i teten. Först av österns män utträdde Hon. J. B. M. Baxter, en gång ledare för den konservativa oppositionen i New Brunswick och sedan tullminister, då Meighen administrationen omergångserades i sept. Han framhöll speci-

Över hundraårig rättgång

En rättgång som torde slå alla rekord ifråga om långsamhet, har i dagarna blivit avgjord.

En riddare av Det heliga romerska riket skänktes anno 1232 en skog till två kommuner i franska Jura, Charcella och Meussia. Dessa skulle icke komma överens om delningen utan hänsköt frågån till rätten, som med största fränghet övergav ärendet. Verkligt färd i saken kom det först under det förra århundradet, då underdomstolen i Saint Claude fällde utslag till förmån för Meussia, varpå Charcella apellerade till överdomstolen i Besancon. Denna upphävde utslaget till domstolen i Nancy, som nu tillerkant Charcella en tredjedel av skogen. Båda parterna ålades att betala rättgångskostnader sedan 1234.

Huruvida den långvariga rättgången varit profitabel för kommunerna torde vara tvivelaktigt; för juristståndet har den däremot säkerligen varit förmålig.

Världens äldsta industribolag i Sverige

Om den svenska kulturens ålder erinrades vi nyligen vid genomläsandet av en artikel i Swedish American Trade Journal under rubriken "Världens äldsta bolag", skriver Omaha Posten. Att detta förefinnes i vårt gamla fädernesland är kanske icke allmänt känt bland våra läsare. Det var i Dalabygden, som detta det äldsta industriella bolaget i världen, Åtminstone det äldsta som med fullgiltiga urkunder kan bevisa sin ålder, kom till stånd för cirka sjuhundra år sedan. Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag erhöi sina första kungliga rättigheter år 1347, men redan långt förr hade Falu koppargruva bearbetats. Så tidigt som 1288 skaffade sig biskop Peder en Åtmedens intresse i gruvan och bolagets verksamhet språsar tillbaka många år före den tiden, vad den dess bebrövad i dag bära i skriften: Grundlagt 1225. Det var närmare 300 år innan Columbus upptäckte Amerika. På den tiden låg Europa ännu försäkrat i medeltidens mörker, men i vårt gamla fädernesland hade man kommit så långt i utvecklingen, att gruvarbeten i Falun sedan bedrevs systematiskt. Koppargärdet var på den tiden sockens egenom, men rättigheten att upptaga malm ur gruvan var överlåtet till ett bolag under stans överinseende. Äganderätten blev längre fram fördelad i aktier, varav

Danska lockouten ett damoklessvärd

Stauning tror att arbetsgivarna till slut måste gå efter på sina krav.

Är en strid på liv och död

Den kraftmätning mellan arbetsgivare och arbetare som sedan omkring tio dagar i Danmark, där omkring 150,000 arbetare genom lockoutbeslut gå ut som systemstängning, synes av allt att döma bli långvarig, skriver i Dagens Nyheter av den 23 feb. Denna mening hyser också av två danska politiker, som Dagens Nyheter begärt ett uttalande av i detta ämne. Först socialdemokratiska ministern T. Stauning, som under några dagar vistades i Stockholm för förhandlingar i nordiska interparlamentariska rådet, ser sålunda ganska mörkt på framtiden. Han är emellertid den övertygelsen att arbetarna till slut skola avgå med segern. Eryens Venstreblads redaktör, Poul Sabroe, skildrar i ett brev till Dagens Nyheter kampens för historia, och förlöpp, och ej håller han kan skönja några tecken som varslar om ett snart slut på densamma. Tvärtom anser han det mycket möjligt att ett beslut om generalstrejk skall än mer skärpa motstånderna och göra situationen ytterligare invecklad.

De danska arbetsgivarnas lockoutbeslut, säger hr. Stauning, hade knappast något stöd i den offentliga meningen, utan hälsades snarast med avilja. I pressen — även den konservativa — gjordes sålunda påfallande kapitalistiska grip till ett väpnat sådant tillslag, är, kommer att rikta sig mot också mot dem som föra det samma. Vi ha för närvarande omkring 100,000 arbetare i Danmark, och cirka 200,000 arbetare i Tyskland och andra länder, där pennningvärdet är lågt, alltmer strömmat in över Danmarks gränser. Följden blir att industrin, när striden en gång blagats, kan komma att stå inför större svårigheter än dem det infälldt att övervinna genom lockouten.

Det var för stor reduktion söft arbetsgivarna krävde. Lönerna skulle minskas med cirka 32 proc., och man får ej förvänta sig över att de arbetande klasserna ej kunde gå med på något sådant; villkoren förkastades också med överväldigande majoritet vid omröstningen i faktorbunden. Över huvud taget ligger det ju något absurd i själva tanken att folk utan bildning skola gå med på att deras inkomster minskas, och ändå vara i en reducering. Men den fördrade att denna företogs i takt med den allmänna prisväns sjunkande och mot sätte sig bestämt att den skulle få gå denna i förlig. Så hade emellertid skett, om arbetsgivarnas villkor godtagits. Dessa krävde, som sagt, en reduktion på 33 procent, medan den allmänna prisväns nedgång icke motiverade mer än en sänkning av 10 1/2 procent. Principen om 8-timmarsdagen kunde arbetarna ej håller släppa, och i fråga om övertidarbete hade de gamla rättigheter att värna om; i en hel del fall var sålunda grunderna för tilläggsbetalningen för dylikt arbete fastställda sedan 20 a 30 år tillbaka.

Lockouten, fortsätter hr. Stauning, har nu pågått i mer än två veckor och de förhandlingsförsök som under tiden gjorts ha strandat. Kraftmätningen är också allvarig nog, och man bör ej göra sig förhoppningar om ett alltför snart avgörande. Arbetsgivarna räkna naturligtvis med att skvalten skall tvinga motståndarna att uppge striden. Det är också sant att arbetarna måste få vikkännas svåra omständigheter. Det kan sålunda ej dröja länge förrän underförstås väsendet faller samman. Till följd av arbetslösheten och strejker vor organisationernas kassor redan vid lockoutens början hårt anslidade, och snart måste räskas — med att den tid snart är inne då de äro helt uttömda.

Men å andra sidan, säger hr. Stauning till slut, lida också arbetsgivarna stora förluster, och min tro är att de äro de som först måste gå vilka och stå av på sina krav. Arbetsgivarna önska undvika en våldsam uppgörelse, men i en tid och situation som denna kan det lätt hända att oroligheter bryta ut. Arbetsgivarna gjorde nog klokt om de inte lämnade den möjligheten alldeles ur räkningen.

Redaktör P. Sabroe skriver angående situationen följande: Mer än halvtannan vecka har den danska lockouten varat, och hittills har den kostat Danmark cirka 50 miljoner kronor. I tusen och åter tusen hem ha nöd och svält nämlit sitt intåg, och striden går nu på liv eller död. Det märktes ingen kampglädje och ingen krigsentusiasm då de 125,000 lockoutade arbetarna lämnade fabriker, vilkas portar stängdes efter dem, och redan har den svlidande hunden inställt sig och ytterligare dämpat sinna. Många av de lockoutade få intet underdöd, då deras faktorer-ningars krigskassa är uttömd. Så lunda ha textilarbetarna ej fått ett enda örer under lockouten, därför att deras pengar gingo åt under följars strejken och den stora arbetslösheten.

(Forts. å sid. 4.)

Upp genom luften — bort över haven

Ett nytt aeroplan konstruerat för att flyga från New York till Paris på 24 timmar.

Chicago—New York på 4 tim.

New York—Paris på 24 timmar. Se där det senaste på aviaticens område! Det är en Chicago vid namn Cuno Rhedan, som bygt ett aeroplan, med vilket han ämnar göra zsan New York—Paris på denna korta tid. Han har hållit på och experimenterat med detta aeroplan i sju år, och utgivit cirka \$300,000 på modellen. Nu har han sitt aeroplan snart färdigt, och någon gång i april här det av, så skap med tre änds Chicagobor, villkann namn icke uppgivits. Rhedan är alldeles säker på sin sak. Det finnes ingen tvekan hos honom härvidlag.

Om Rhedan verkligen fullbordar denna flygning, blir han den förste, som flyger mellan det europeiska fastlandet och det amerikanska. Han kommer att överträffa Harry Hawker, som slog från Nova Scotia till Irland.

Rhedans flygmaskin är ett monoplan med ovalt ljocka vingor. Dess upplinnare säger, att det kan bära 2,700 pund utom den nödvändiga gasolinen, oljan och maskinen. Den är försedd med en Hispano-Suiza-motor, en åtta-cylinders motor, som ger 130 hästkrafter. Avståndet mellan vingpetsarna äro 50 fot. Med sex personer, 360 gallon gasolin och 21 gallon olja har flygmaskinen en seglingsradie av 24 timmar. Den kan framföras med en hastighet av 250 mil i timmen, men om man beräknar i medeltal 150 mil i timmen, kan den tillryggelägga 3,600 mil utan att stanna och sålunda bli i stånd att nå Paris på mindre än 24 timmar.

Rhedan påstår, att hans aeroplan är fullkomligt säkert. Det kan icke falla. Det kan landa eller gå ned på stas vertikalt, säger dess upplinnare. Aeroplanets namn är "Invincible", och om man får tro hr. Rhedan, så är det övervinnerligt.

Röda hanen härjar Chicago

En förhärjande eldsvåda hemsökte den 15 ds på morgonen Chicago och uppskådte två a tre "block" mellan Canal och Clinton streets, utmed Van Buren och Jackson Boulevard, strax väster om Chicago-floden. Den 21 väningar höga Burlington-byggnaden, i vilken Burlingtonbanans huvudkontor var beläget, var en av de strukturer, som blevo lågorna vor. Elden rasade från kl. 1 till kl. 5 på morgonen och hotade en tid att taga överhand på brandkärnen. En brandsoldat dödades och flera blevo allvarigt skadade. Förlusten uppskattas till mellan 10 och 15 miljoner dollars.

Prof. Nansen om Rysslands hunger

Vederlägger kapitalistpressen och dess snuskiga lögnspreddande verksamhet.

Nödskildringarna äro sanna

Professor Fritiof Nansen, en av dem som ivrigast och med hela sin själ kastat sig in i arbetet för att bringa hjälp till det svältande ryska folket, anlände den 22 febr. till Stockholm, och ställde sig genast till pressens förfogande för att lämna upplysningar om de av honom besökta hungerstrukturer, skriver Ny Tid.

I klara och tydliga ordalag redogjorde prof. Nansen för det förförande tillståndet i de av torkan i somras besökta trakterna av Ryssland, den hjälp som hittills bringats och vad som ytterligare kräves för att rädda största möjliga antal av den nödlidande befolkningen.

Befolkningsciffran i de besökta distrikten är 35 milj. Av dessa äro 19 miljoner i behov av hjälp. För icke ytterligare hjälp komma 10 milj. att dö av hunger. Men även med all hjälp som kan åtsäckas kan man icke hindra att antagligen 5 a 6 milj. komma att dö svältfödda. Ty nu ha transportvägrigheterna blivit sådana att hjälpen icke kan nå alla. Hade vi, sade prof. N., fått det stöd i september, som jag då begärde, så hade alla kunnat räddas. Transportmedlet äro ju dels kanalsystemet, dels järnvägarna. Då voro kanalerne öppna, men nu äro de tillrussa sedan i november. Järnvägarnas kapacitet är högt begränsad. Materialet är dåligt och lokomotivens eldas med ved, som oftast näst tagas rå, och man förstår att man då icke kan få stor hastighet i 20-30 graders kyla. Kol behövs och kommer också att sändas dit. Även den myckna snön vällar stora transportsvårigheter. En trafikförlit blev avbruten i tre veckor på grund av de väldiga snömassorna. Folket är också så utmattat av nöden att det icke har stor arbetskraft när det gäller arbetet med snön. Sedan livsmedlen väl kommit till i järnvägstationer, återstår att transportera dem till de olika byarna, ofta 50 till 100 kilometer. Man har mer och mer börjat använda kameler härtill i stället för hästar. De senare ha måst nedskäras i oerhörd stort antal, så att t. ex. i en by, där det funnits 1,400 hästar, nu endast finnas ett 30-tal. Kamelerna reds sig bättre med dåligt kost. Men även de stupas ibland under transporterna.

Den nuvarande hungersnöden i Europa torde vara den värsta i Europa i historisk tid. En ondselman, som varit systematiskt med hjälpverksamhet vid hungersnöden i Indien, förklarade att hungersnöden där vore ett intet mot nöden i Ryssland. Huvudorsaken till den ryska hungersnöden är den orökta torkan. Under de månader förra året, då skörden skulle ha groft föll endast 7 millimeter regn. År 1911, då också hungersnödet rådde på grund av torka, var nederbörden dock 32 millimeter. Till torkan kommer, att Ryssland hårt krig i 7 år, ty när kriget med centralmakterna slutade, började inbördeskriget. Det har i dessa 7 år varit avstängt från all handel och icke kunnat köpa nödvärksamhet.

Utom Sveriges och andra europeiska hjälpeaktioner utöva internationella Rödå. Barren en stor verksamhet. Svanerigen omfattande är den amerikanska verksamheten. Genom denna bespissas nu i milj. barn och man hoppas kunna sträcka den till ytterligare i milj. Amerikanska regeringen har lämnat 20 milj. dollars till denna verksamhet och från Amerika ha sända stora partier värmest, majs och livsmedel. För Europa gäller det nu att utfylla den amerikanska verksamheten, så att så många som möjligt av befolkningen i de besökta trakterna kunna hållas vid liv till slutet av juli eller början av august. Den nya skörden väntas. Tyvärr är det även om så mycken hjälp som begäres, lämnas på grund av transportsvårigheterna omöjligt att rädda alla.

Till sist ville prof. Nansen kategoriskt dementera alla från de antihumanistiska lögncentralerna härrörande rykten och förlöjandena om att de ryska myndigheterna skulle sabotera och försvåra det internationella hjälpearbetet, och livsmedelsändningar skulle försvinna och ej nå sina bestämmelseorter. Alla dessa tendenslösa rövarhistorier, som med regelbundet mellanrum dyka upp i en viss del av pressen, skulle endast förtjanna tyssnad och förakt, om de icke gjorde sådan oerhörd skada.

Strejklöparen Joe Thompson i Johannesburg, Afrika, arresterades f. v. för att ha varit med vid en konferens i London för att diskutera en plan för att gräva en tunnel mellan Europa och Afrika.

En titt ner uti Europas politiska gryta

Egyptens oavhängighet officiellt proklamerad under kung Fuad. Det anses säkert att Lloyd George beslutat att resignera. Spänningen på Ulster-gränsen ökas för varje dag.

Crerar framlägger de progressiva mål

Det engelska underhuset var i tisdags f. v. fullsatt med anledning av att utrikesminister Curzon då svarade på det anförande, som förliden lördag höllits i Cambridge av förre statssekreteraren för Indien, mr. Edwin S. Montagu. I detta tal yttrade han, att Curzon kände till att han gett tillstånd att publicera den indiska regeringens telegram, vilket ledde till hans resignation. I sitt anförande anklagade Curzon Montagu för att söka överflytta ansvaret på hans skuldror. Han sade sig ej gett något dylikt medgivande.

Korrespondenten för Central News i London förklarade den 16 ds, att Lloyd George kommer att resignera, så snart han återvänder till London. Vidare påstods att en konservativ regering kommer att övertaga tomman, tills ett allmänt val hållits.

Den 17 ds. publicerades ett uttalande med anledning därav, sågande att Lloyd George ej ämnar att resignera förrän inom 14 dagar. Vidare sågdes det han beslutat gå till Genoa samt att han vid sin tillbakakomst kommer att allvarligt taga hand i den politiska situationen.

Premiärminister Lloyd George befinner sig f. n. i Criccieth, Wales. Den 26 ds. meddelades från London att han nästa vecka ämnar begiva sig till London samt av underhuset begära ett förtroendeotium. Londonpressen i allmänhet håller dock före att han ämnar resignera. Enligt deras utsago är det nu ej fråga om "fall" utan "när" han tager detta steg.

En titt ner uti Europas politiska gryta

Egyptens oavhängighet officiellt proklamerad under kung Fuad. Det anses säkert att Lloyd George beslutat att resignera. Spänningen på Ulster-gränsen ökas för varje dag.

Crerar framlägger de progressiva mål

Det engelska underhuset var i tisdags f. v. fullsatt med anledning av att utrikesminister Curzon då svarade på det anförande, som förliden lördag höllits i Cambridge av förre statssekreteraren för Indien, mr. Edwin S. Montagu. I detta tal yttrade han, att Curzon kände till att han gett tillstånd att publicera den indiska regeringens telegram, vilket ledde till hans resignation. I sitt anförande anklagade Curzon Montagu för att söka överflytta ansvaret på hans skuldror. Han sade sig ej gett något dylikt medgivande.

Korrespondenten för Central News i London förklarade den 16 ds, att Lloyd George kommer att resignera, så snart han återvänder till London. Vidare påstods att en konservativ regering kommer att övertaga tomman, tills ett allmänt val hållits.

Den 17 ds. publicerades ett uttalande med anledning därav, sågande att Lloyd George ej ämnar att resignera förrän inom 14 dagar. Vidare sågdes det han beslutat gå till Genoa samt att han vid sin tillbakakomst kommer att allvarligt taga hand i den politiska situationen.

Premiärminister Lloyd George befinner sig f. n. i Criccieth, Wales. Den 26 ds. meddelades från London att han nästa vecka ämnar begiva sig till London samt av underhuset begära ett förtroendeotium. Londonpressen i allmänhet håller dock före att han ämnar resignera. Enligt deras utsago är det nu ej fråga om "fall" utan "när" han tager detta steg.

Viscount Peel, f. d. undereckretarie i krigsministeriet, har enligt telegram från London den 18 ds. utsatts att efterträda Edwin S. Montagu som statssekreterare för Indien.

Fältsmarkalk Henry Wilson arbetar nu på en plan för att återställa ordningen i Belfast. Denna viktiga kungörelse gjordes f. v. i Ulsterparlamentet av Sir James Craig, vilken uttrydte att han gett sitt hederord på att Wilsons plan skulle utföras utan avseende på kostnad.

Eamon de Valera utgav f. v. ett manifest, som proklamerade startandet av en ny irländsk organisation kallad "den republikanska föreningen", samt för vilken han begärde moralisk och finansiell hjälp. Enligt detta manifest tager den nya organisation sin ståndpunkt jämsides med den irländska republikens proklamation i påskeveckan 1916 samt dess ratificering i januari 1919.

Storbritannien avskärmar med största intresse utvecklingen av händerna längs Ulster-gränsen, där spänningen för varje dag synes bliva allt färdare. Både de södra och norra regeringarna öka sina styrkor. Under flera dagar har man å hänge sidor begagnat sig på bakhöll och det rapporterats även att maskingevär använts.

Dr. Peebles blev nära 100

Endast 40 dagar fattades i aft dr. James Peebles, som härom dagen avled i Los Angeles, Calif., skulle kunna vara födelsedagen. Han var född i Vermont och praktiserade som läkare ända till sitt 81:a år. Han hade varit allöpat, homöopat och, vad han bekände, magnetiker, varmed kan menas vad som helst. Han hade sagt och redigerat flera tidningar, rest runt jorden 5 gånger och uppträtt som föreläsare i orienten. Han hade även innehaft regeringsysslor, bl. a. som konsul i Tretbond. Han var medlem av en mängd sällskap, stiftade för beförändring av vetenskap, konst, filosofi, psykisk forskning o. s. v., och hade utgivit ett dussin böcker i olika ämnen, mest religiösa och psykologiska. En av hans böcker hette: "Konsten att samtala med de avlidna", en annan: "Konsten att leva i 100 år och Aldras med behag".

Premiärminister Poincaré förklarade i måndags, att han ej kommer att Grubarbetarnas strejk i Sydafrika härskallas.

Kolstrejken i U. S. kan knappt avväjas

Förhoppningarna att kunna avväja den hotande strejken i Föröenta Staterna på de bituminsösa kolfälten äro för närvarande ganska små, om ens några Grubarbetarna ha med stor majoritet röstat för strejk den 1 april, såvida icke operatörerna senast den 31 mars börjat förhandlingar med grubarbetarnas representanter rörande ny löneskala för hela det "kompetitiva" fältet. Såväl de som deras ledare fasthålla detta villkor och äro redo att förhandla med operatörerna, när de inom nämnda tid vilja förhandla med dem, men äro även redo att börja strejk, om sådana förhandlingar icke komma till stånd.

President Harding har varit mycket angelagen om att avväja den hotande strejken samt för detta ändamål anberoffat arbetssekreteraren Davis att söka förmå operatörerna att börja förhandlingar med grubarbetarnas representanter. Han har såsom bevakande skäl framhållit, att det nu gällande lönsavtalet innehåller bestämmelser, att representanter för operatörer och grubarbetare skola förhandla om ny löneskala i stället för den som utgår den 31 mars. Om operatörerna vägra att inlåta sig i sådana förhandlingar, bryta de mot förbindelser, som åligger dem enligt ångt gällande lönsavtal. Sekreterare Davis har vänt sig med vädjan till ope-